

ІВАН БОДРУГ

УБІЙНИКИ

МЕЛЬОДРАМА В ПЯТИ ДІЯХ А
ОДИНАЙЦЯТИ ВІДСЛОНАХ.

Накладом Української Книгарні
850 Main St., Winnipeg, Man.

З Друкарні „Канадійського Фармера“
120-122 King St. Winnipeg, Man.

Іван Бодруг

УБІЙНИКИ

МЕЛЬОДРАМА В ПЯТИ ДІЯХ А
ОДИНАЙЦЯТИ ВІДСЛОНАХ.

diasporiana.org.ua

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
850 Main St. — Winnipeg, Man.

Передне Слівце до Другого Виданя.

В 1909 році жив я в Ньюарку, Н. Дж. А був там тоже тесля контрактор, Михайло Мельник. Він умів по руськи читати і "друкувати" церковницюю. Хотілось єму доконче "написати" якусь театральну штуку. Перечитавши отже важнійшу українську театральну літературу, він повідисував цілі уступи з різних книжочок, поперемінював назви дійствующих осіб, подавав подещо від себе без логіки і без доброї звязи і спорядив текст щось в роді сеї книжечки. З тим прийшов він до мене і попросив, щоб всю ту мішанину публікувати в часописі "Союз", де я був співредактором. Треба було вдоволити чоловіка, бож він горячий був робітник при Самостійній церкві в Ньюарку. Взяв ся я за діло і за якийсь час написав мьелюдраму "Убіійники"; а за те, що він піддав мені гадку до написаня сеї книжечки, я під його іменем опублікував єї в "Союзі". Союз зробив передрук в кількох сотках примірників, котрі дуже скоро розійшли ся.

Перний раз відіграло сю штуку Брацтво єв. о. Николая в Ньюарку, а д. Мельник знаменито відіграв жида.

Онієля відігравали єї многі театральні кружки в Сполучених Державах і Канаді.

Попит за сею книжочкою був щораз більший, аж ввінци за мосю згодою Українська Книгарня в Вінніпеґу видає її вже третим накладом.

Іван Бодруг.

Дійствующі Особи:

Гарасим Дерун, вїйт.

Гасьна, його жена.

Грицько, їх син.

Василь, їх приймак.

Яким Багрїй, заможний господар.

Настя, його жена.

Марїйка, їх дочка одиначка.

Лесь, парубок.

Семно і Іван, вартівники.

Гершко, коршмар.

Панько Притула, сельський дїдусь.

Судия, лікар, жандарм, судовий секретар, св'ященник, кат,
гайдуки, свахи, дружки і весільний староста.

Річ дїє ся на Поділю в Галичині.

ДІЯ І.

Відслона 1-ша.

Сцена на вигоні за селом.

ЯВА І.

(Коло плота стоять два парубки і розмовляють).

Лесь. А що, Грицю, буде музика в неділю?

Гриць. Не знаю, Лесю. Може — але дуже тяжко.

Лесь. Гай, гай! Нестало вже в селі нашого Майорка, то ти був добрий жиднеко, раз! Бувало тільки піснн, що хочеш музики, а він вже й питає, на коли. Та вже й масш. (Спускають оба голови, банують).

Гриць. Знаєш, Лесю? Відколи стала ся та велика бійка на музніці, староста прислав до тата письмо, аби не дозволяли на жадні танці, а музика через три роки не сьміє ні смичком кивнути.

Лесь. А чому-ж знов потім грали і гуляли?

Гриць. Всьо переробив Майорко.

Лесь. Та як?

Гриць. Як то як? Ти забув, як до села був приїхав комісар, а Майорко зараз прийшов до нас, взяв його до корнми і всьо то переробили.

Лесь. Як і кажу, товаришу, що такого жиди вже не будем мати в селі і село мише ся. Нераз, бувало, возьму з дому пару гарців якого збіжа, тай вечером через городи махну до Майорка, а він ти, бувало, навіть не мірить, тільки подивить ся, тай заплатить.

Гриць. Та то правда, без него, так як без руки в селі. В мене самого тепер більше як чвертка пшениці є нашпарованої, а не маю де продати. Кілька разів збирався я віднести до рурського склену, та там що вечора повно людей, не продаш, хоч загибай.

Лесь. Шкода нести, най его "напером" пібе, я вже до него поспив, несли-б его на кладбище, а він мене допитує, хто мені дав ту пшеницю, тато чи мама? А я кажу: "Тато дали". А він зважив тай каже: "Я не маю дрібних заплатити, та завтра сам зазначу татови." Татови зараз потрібно грошей, говорю, а як не має, то беру пшеницю назад до дому. А він ти догадався, котого, тай каже: "Почжди, я завтра спитаю его, чи правду ти кажеш?" Я став тогди як вритий, не знав, що робити. Тогди признав ся ему у всім, та прошу, аби, нічого татови не споминав, а він навіть й слухати не хоче. Аж вранці его жінка змішала ся в діло, тай він помяк і тогді зачав протокол тягнути з мене, піби зацарм. А на що ти крадени збіжє з дому? А деж ти вроні діваси? Ну а я, розуміє ся, як можу так брешу. В кінци він сказав, що дарує мені той раз, але аби я памятав та більше ні зерна не рушив з дому. Я забігмав ся і тогди він мені каже: "Бери пшеницю та занеси до дому."

Гриць. А диви но ти ся! А я, щойно збирав ся пшєкка до него віднести свою пшеницю. А най-же його на марах посять, коли він такий.

Лесь. Я чув, лише не знаю, чи то правда, що на вигоні в Горбатого Панька, якийсь жид кунив город під хату.

Гриць. Тай я чув і видів, як тамтого тижня у нас контракт робили.

Лесь. А щож той парх буде діяв?

Гриць. А чорний его знає, що він буде робити. Тепер ходить по селі, скуповує вонучі, клоче, покладки, а навіть кури

Лесь. І думаш, що він на тім удержить ся в селі.

Гриць. (показує рукою і говорить). Ади, за вовка помовка, а він онде. Ткаймо за верби та грудками парха (парубки збирають грудки і ховають ся).

ЯВА II.

(Входить Гершко обдертий, з мішком на плечах. Хлопці з'за верби кидають в него грудками, а він зі страху підскакує і кричить).

Гершко. Ай-вай-мір! (Парубки ще кидають, а жид оглядає ся і каже). Ну і що се значить? Хтось кидас і не видно нікого. (Парубки підходять по тихо до жида, закидають йому на голову верету, валять на землю, сідають на жида, а він кричить). Гівалт! гівалт! (Хлопці пускають жида, він зриває ся і сварить).

Гершко. А злодоге, розбійники, я тобі буду навчити!

Гриць. Мовчи, жиде, бо зараз зроблю ти амінь.

Лесь. Гей мой, жиде, ти собі не гадай, що то в місті! То на селі небоже!

Гриць. А він роззявив хавку як до пастухів. Ти мой! Ти знаєш, хто ми є?... Я вийтів сні, а він (показує на другого) присіжлого.

Гершко. Вибачайте, пані парубки, я бігме не знав.

Лесь. (шепче тихо до Грицька). Спитай, що він носить у торбі.

Гриць. Слухай, парху! Що там тягаси у міху?

Гершко. Мої пани, в мині всьо є, трохи вонучі, кльочи, цибулі і трохи ячмінь.

Гриць. То ти скуповуєш і збіже?

Гершко. Ну, а ви може маєте на продаж? я куплю.

Лесь. Слухай, жиде, стій ти тутки, а ми зараз принесем. (Парубки відходять, а жид остає сам, сідає на землю, дивить ся

до міха, виймає когута, но когут не живий; жид зриває ся на ноги і бідкає ся).

Гершко. Ай-вай-мір!... Ай-вай-мір!... А шляг зол ді трефен!... Брех ді кепеле, проклятий гайдамух, а воно мені когут забило! Ай-вай-мір! (жид ходить заломлює руки і говорить). Я за він корону заплятив. (Бере когута, трясє ним, дус когутови то в дзюбок, то в хвіст, первово кудкудакає до него) кудкудак, кудкудак! (Когут й не киває ся; жид ходить якийсь час і думас, потім говорить). Ну, і не пропаде мій корона! я знаю, що зробити. Я візьму ему, нереріжу пійке і скажу, що воно мені страфидо ся і буду гоюови продати. (З за сцени чути кроки, жид ховає когута до мішка, на сцену входять два парубки зі збіжем в мішках).

Гриць. Ну, жиде, ми вже принесли, подиви ся.

Гершко (приступає, виймає з кишені вагу і важить). Ну, кільки вам дати за той торбинки?

Гриць. Ну, таж ти повинен знати, як ти купець...

Гершко. Я вам за ваше торбинки буду дати три пісці, а вам дві пісці, більше нігде не дістанете, аби ішли, де хотіли, я вам добре даю, бігме ну.

Лесь. Ото ти парх! А він за таку торбегу дві пістки дає. Мене аж рука боліла, нім приніс.

Гриць. В моїй торбі буде не слабо чвертка. Ну, слухай жиде, причини ше що, бо ідем гет.

Гершко. Ані грейцар більше. Я й так багато сказав. Я те пер порахував, що я не буду заробити ані цента на той пшеницю, хоч бери, а хоч ні.

(Жид відходить, хлопці радять ся, що діяти).

Лесь. Ну, Грицю, і що зробимо? Він більше не дасть...

Гриць. Майорко тож більше не платив. Віжи-ж заверни парха, най бере.

(Лесь біжить і кличе).

Лесь. Жиде! жиде! верни ся! (Жид вертає ся).

Гершко. Ну, і що будете казати?

Гриць. Давай гроші, бери пшеницю до стилої, мамі.

(Жид платить, зсипає пшеницю до мішка і відходить, парубки остають самі.).

Гриць. Буде досить на музику, правда?

Гриць. А он хтось іде. (Показує в сторону, куди пішов жид).

Лесь. Таж то ваш Василь.

Гриць. А его куди мара несе?

Лесь. Просто сюди іде, тай якийсь папір держить в руках.

Гриць. Або ти не знаєш, що він все як не газети то книжки не кидає ся, як жид маймурки. Ой сьміяв ся я з него раз, як ми ішли понад чорну рудку. Ідуть тато, я і він. А він по дорозі газету читає, а там по дорозі ломачи сторчать, він піткне ся на копач та бебех в болото, щось зо три рази, а тато его буком по крижах, а він виліз з болота як чорт. Тож то я тогди насьміяв ся з него.

Лесь. Ми, то хлопці раз! По що нам сушити голови над письмом. Тати наші богачі, а богач, коби лише лумеро знав. Люди за него зроблять. Я і підписати ся не вмю, хоть до школи ходив, а не міняв би ся за Василя, що в газетах бабрас.

Гриць. Та на що нам письма... От мої тато не вмють, ні читати, ні писати, але чи потрафить хто так, як вони. Вони за війта. А як приїде староста, то і може похвалити їх. Нема вже, каже, розумнійшого війта на цілий повят понад вас, Гарасиме.

Лесь. То правда. Мої мама не раз сварять ся з татом, та кажуть: Чому ти, Трофиме, не годен потрафити так, як "вуйці" Гарасим.

Гриць. Лесю, на бік з дороги, бо вот Саламон іде. (Гриць і Лесь ховають ся).

ЯВА 3.

(Василь з газетою в руці входить на сцену).

Василь Гай, милий Боже... Чи є хто на світі, аби був вдоволений з сироти? Мабуть, що ні. Сирота нікому не вгодив і не вгодить. Всі на сироту відказують, всі помітують, всі проганяють, ніхто не має над ним серця. От хотьби і мій вітчим. Сам не знаю, як його назвати, кого слухати. Люди кажуть, що він мою небіжку маму, таки жницем у гріб загнав. Кажуть, що він на смертній постелі приєзував маму, аби йому свій ґрунт записала, інші говорять, що він мій рідний батько, та тільки відрик ся мене тому, аби сам посів майно моєї мами. Ах, Боже, кому повірити маю? Мама не скаже, бо в гробі, батько ще з малку відцурав ся мене, чужі не хотять за свого прийняти. Не знаютьки, чи знайде ся в світі таке серце, аби приголубило сироту без роду.

ЯВА 4.

(Марійка надходить з ведрами по воду, а побачивши Василя, ховає ся за цимрія керпичі і прислухус ся бесіді Василя).

Василь. Сам не знаю, як розбити своє тяжке горе, треба засьнівати сиротинську ноту. (Сьпіває):

Віють вітри, віють буйні,
Аж дерева гнуть ся;
Ох як болить моя серце,
Самі слези ллють ся.

Трачу літа в лютім горю,
Тай кінця не бачу,
Тільки тогди і полекша,
Як нишком зашлячу.

Не допоможуть слези щастю,
Серцю легше буде,
Я вродив ся сиротою,
Цурають ся люди.

Суть ще люди, що і моїй
Завидують долі,
Чи щаслива та билінка,
Що росте у полі.

Де ти мила чорнобрива,
Де ти? Відозви ся.
Як без тебе я горюю,
Прийди, подиви ся.

До кого я пригорну ся
У білому сьвітї?
Всегда біда сиротинї
Як в зимі, так в літї.

Якби хто з боку вчув, то і не погадавби: Що йому за біда? Сьці-
вас, тай гадки не має (задумує ся).

(Марїїка стоїть за цимриньом і сльїває).

(Василь паслухує).

Болить мене головонька,
Оченьками мружу,
І не знаю, не відаю,
За ким серцем тужу.

Ой либонь ти, мій миленький,
Тій тузі причина,
Що без тебе, мій соколе,
Все менї не миле.

Чорні очі, чорні брови,
А личко біленьке,
Уста свіжі, румянькі,
Слова солоденькі.

Ой ти, милий чорнобривий,
Не додавай туги,
Не давай ся на підмову,
Як тя схоче друга.

Василь (дивить ся в сторону керниці і співає):

Ой я тебе, моя мила,
Не хочу зраджати,
А все буду Бога просить
І тебе кохати.

(Василь підходить до Марійки, Марійка поглянувши на Васяля, почала співати веселої:)

Ой, Василю, сиди в білю,
А я у бодячу,
Хочби яка нічка темна,
Я тебе побачу.

Василь. Добрий вечер, Марійко. Гарно співаєш.

Марійка. Дай, Боже, здоров'я. От так тугу із серця зганяю, а як побачила тебе, то і веселої заспівала.

Василь. А якаж в тебе, Марійко, туга може бути? Рідний матько, рідна мати, богацтво, всего доволі, чого душа забagne, тільки жити тай веселити ся. Мені лихо. Я круглий сирота: Ні батька, ні матери, ні мастку. Нічого нема. Всі люди відцурали ся, ніхто мене не любить.

Марійка. Василю, не думай, що як є батько, та мати і богацтво, то вже і щаслива людина. Все нічим, як долі нема.

Василь. Богатому не тяжко за долю, сама вона приходиться, а бідний хоть шукає її, то не найде. Видно, що сам Бог призначив одним панувати, а другим бідувати. Мені самому не надіється гаразду ніколи. Працюю, гарую як собі, а в заміну дістаю наругу та книси і доброго слова ніколи й не вчую.

Марійна. Ой, Василю, Василю; мої тато нераз говорять, що вітове господарство лиш ти тримаси в порядку.

Василь. Мені не довго вже бути в него. Я не годен видержати. Досить старий домікає мені, а молодий ще гірше.

Марійна. А куджж ти підеш?

Василь. Гет піду, куди очі поведуть. Піду межі чужі люди, може там найду долю.

Марійна. Не чини того, я-б не пережалувала. Я знаеш В...а...сильку (опускає руки в долнину).

Василь. Чого ти плачеш, Марійко?

Марійна. Василю, я слаба, ой, ой, впаду.

Василь. Щож тобі, серденько?

Марійна (стоїть якійсь час, дивиться на Василя і говорить): Василю, прошу тебе, не їди з нашого села, бо я без тебе загину. Пропу тебе, не їди.

Василь. Та чомуж ти малаби загинути без мене?

Марійна (встидливо дивиться ся в землю). Бо я тебе люблю.

Василь (якийсь час стоїть і думає). Як, ти мене любиш? Се не може бути; в тебе батько й мати, в тебе масток, а у мене нема нічого. Мати умерла, а батька не знати де шукати.

Марійна (приступає до Василя, кладе руку свою на плечо Василя і говорить шалко). Я люблю тебе, мій Василюку. Люблю більш батька, матери, себе самої, люблю тя над все в світі.... Колиб заглянув ти в моє серце, та зрозумів його скуку на самоті; а як воно бсть ся з радости, коли тебе побачу..... Медику мій, щастя моє, доле моя... Я не годна тобі висказати моєї радости словами. Мені здає ся, що при тобі на крилах у воздух злітаю.

Василь (притуливши її руку до свого серця говорить):
Голубко моя, перепеличко моя щебетлива, я вірю твоїм словам, я чую удари твого серця, а тобі не знаю, чи і признаватись про своє серце. Я не годен словами висказати тобі моєї любови. Однаково мені, чи в могилу, чи з села виходити, а тебе не бачити. Но іду, та наложу на себе руку, хай Бог діє зі мною, що Його свята воля. На дармо втопив я свою душу у твоєму серці. Нам не кохатись, не жити в кущі, ми не рівня собі, Марійко (сумує).

Марійка (з болем і страхом). Василю, не говори мені сього, не убивай мене. Я без тебе не буду жити. Не можу любити нікого, крім тебе, ти всім для мене, ти житє, ти щастє, ти мій рай. Хибаж ти не хочеш мого щастя?

Василь. Хибаж то щастє, серденько, взяти собі за мужа людського попихача, безбатецька, та наробити батькови, та матері сорому? Хибаж мати твоя не проплакалаб нашої долі?... По що тобі любити пройдисьвіта, сироту? Я піду в світ, пропаду на все, на віки, щоб не занепасти твоєї долі. Будь щаслива без мене (пригортає її до себе і цілує в чоло).

Марійка (плаче). Бодай мені не діджати було чути від тебе таких слів. Щож робити мені нещасливій? А вжеж ти мене не любиш так горячо, як говориш, коли міняєш любов до мене за людську злобу. Ні, я не пережню сего. Бувай здоров, а не видай мене, нім побачимо ся знова хоч разочок. Мати жде на мене, мені пора до дому, пізна година, люди підглянуть, та цустьєт неславу про нас.

Василь. І мені пора, аби богацькі коні не забігли в шкodu. Працай! (цілує її пристрасно і виходить).

Марійка (Марійка начерпас воду і співає):

Ненько моя дорогая, ненько моя ненько,
Не дай мене за нікого, лиш за Василенька.

(стоїть над ведрами і говорить). О, Боже, який же він гарний та любий, та добрий. Ні, він не кине мене, не піде в світ; він мій, я його люблю. Його земля не стане носити, як він покинув би мене. (Вздихає тяжко, бере ведро і пускає ся йти, за нею тайком підбагає Гриць і ловить сі в понерек. Марійка палякана кричить). Йой, йой, (і пускає ведро).

Гриць. Не бій ся, масноязника, то я, твій Гриць.

Марійка. А бодай тебе лихо ловило, як ти мене перестрашив. (ловить ся за голову) в голові шумить, голова болять.

Гриць. Я не знав, що з тебе такий страхонуд; мене аби і дїтько полохав, то не настрашить.

Марійка (дихаючи тяжко). Бо ти не багато від него втік.

Гриць. Що ти кажеш?

Марійка. Та ніч, кажу, що ти приличний парень.

Гриць. Ой, дівко, ти, бачу, мухами годувана.

Марійка (прибирає серйозну міну). Але ти мене ними не годував. (бере за ведро і відходить, а Гриць заступає їй дорогу).

Гриць. Стривай, маю тебе щось важного запитати.

Марійка. Та кажи собі.

Гриць. Що за бесіду мала ти перед хвилиєю з Василем?

Марійка. А тобі що до того?

Гриць. Чув я добре, що ти говорила.

Марійка. Коли чув, то не питай.

Гриць. Не так буде, як ти собі з тим голодранцем обмірковувала. Я не звабви ся війтів син, якби допустив бродягу обманути тебе.

Марійка. Не твоє діло, Гриццо, опікуватись мною. Я тебе і видіти не хочу, не то числити ся з твоїми словами.

Гриць. Хоч, не хоч, а я тебе люблю і ти мого мусиш бути!

Марійка. Ти любиш мене, так як вовк вівцю, як твій батько любив Василеву матір, свою першу жінку. Щезни від мене, не докучай мені.

Гриць (скрегочучи зубами). Так воно! Не пора тобі сще самовільно гуляти, розкажу я твоїй мамі, як ти тут обіймалась, та лестила ся з Василем. Ви не діждете того, аби я, син першого господаря в селі і начальника "Гміни", піддав ся паругам голодранця, що навчив ся з книжок дівкам голови завертати.

Марійка. Знаєш що, Грицьку, біжи сейчас до моєї мамі, по що ждати до завтра, та розкажи їй все, до слова і не забудь ще і прибрехати куну. Може мама і згодить ся на те, щоб мене живу віддати такому як ти вовкови в зуби. Але не буде сего, хоч би ти і як лютив ся і нападав мене.

Гриць (помяк). Слухай, Марійко, май ти розум, зроби от так, як я тобі кажу. Начхай на того баламута, він любить твій масток, не тебе. З ним тобі не жити.

Марійка. На кого лачхати?

Гриць. На того, що тут недавно морочив тобі голову.

Марійка. Говори до гори; не з тихоя, щоб говорила кому не те, що серце каже. Мені пора до дому, з тобою най говорить той, хто два гарці гороху з'їв. (Відходить, а Гриць стоїть задуманий. Лесь вибігає з за дерева, регочеть ся).

Лесь. А що, Грицьо, чи я не казав тобі, що обличеш макогін!? Ха, ха ха. А чия тепер правда! ха, ха, ха. (відходить).

(Заслона спадає, кінець першої дії).

ДІЯ II.

ЯВА 1.

Гаська і Настя.

Хата Якіма Багрія, прибірана по богацьки. На лаві сидить Гаська, а Настя порядкує в хаті.

Гаська. Але в вас, кумо Настю, всюда чистенько мов в люстрі. От, як то добре мати дочку; а в мене нема кому, як сама не зроблю, то все стоїть лоском.

Настя. А в вас, кумо, є за то кому коло земельки робити. Три хлопці як медведі, а в мене що?... Мій старий самий не годен ради дати в господарстві. Немає часу і в голову почіхати ся.

Гаська. А ви-ж, сусідонько, думаєте, що в мене щіло є так кому робити? Мій Гарасим немає навіть часу попоїсти, як наляжить ся. Лише до хати ввійде, а вже хтось і жде на него зі сідаровою. Ту знов комісар приїхав, запрягає коні, тай на комісино їде, а сам знаєте, що не буде коні поганяти, але й Грицька мусить з собою брати, ну, тай вже по роботі. А Василь, як Василь, з него малий спасибіг! Робить як за напасть.

Настя. Ой кумо, кумо, не маєте ви чого на Василя відгазувати, він добрий робітник, Нераз я виділа сго роботу, так му йде, як на машині.

Гаська. Ідїть гет, Настю, таж то гній від сьвіта, мій давно вже хотїв прогнати гет неробу, але я просила: от най ще трохи перевалє ся, нїм мій Грицьку доленьку собі добере, а годди най то старий на штири вітри прожене.

Настя. Ой гріх будете мали, кумо, якбиşte не дали му хоч кусничок города. Що правда то не гріх, він таки наробив ся ёло вас, тай масток ёго небіжки мами коло вас калатає сл.

Гасьна. Кумо! А деж є гріх за такого посьмітюха!? (чути кроки із сіншій). Хтось іде, до вас (чути стуганє).

Настя. Може Марійка з поля.

ЯВА 2.

(Гасьна, Настя і Гершко.)

Гершко (входить з міхом на плечах). Дай вам Боже, щасці, пані Вагрііхе і вам пані вігехе.

Настя. Дай Боже тобі, Гершку.

Гасьна. Буде кумо дощ.

Настя. Та чому?

Гасьна. Бо жиди тягають ся по селі (сьміє ся).

Гершко. Не бійте сі, не буде йому іти дощ, бо я ходжу.

Гасьна. Я знаю, що ти ходиш, абись кого оциганив, або вкрав що.

Гершко. Красти я не вміє, ошукати я не хоче, а тільки купити що будь вміє і продати также.

Настя. Щож ти скуповуєш, Гершку?

Гершко. Щітине, волосене, вонучі, кльочи, яйці, курічке, гусічке, пшенички, кукурідзке, фасольке, вєсьо купус.

Гасьна. А що ти маєш на продаж?

Гершко. На продаж я маю вєсьо: нолкічке, шпичке, політички, голки і маю горіфке з гуральні пан Каньовский, найліпше горіфке на ціллий єввіт (виймає фляшку і показує).

Гасьна. Може діло, кумо, добра горівка, може най дасть покушати. Пошукайте но порційки.

Настя (подає келішок кумі Гасці). Ну, жиде, наліїно, най покушаєм.

Гершко (наливає і говорить). Такий горішки ви ще не виділи.

Гаська (не). Таки не бреше пся віра. То вам раз горівка. Лій ще (жид наливає). А нате-ж вам, кумо Насте.

Настя (не і захлистуючи ся говорить). Таки правда, а я гадала, що ви жаргуєте, а вона вам по цілім тілі як летрика розходить ся.

Гершко. Ви думали, що Гершко хоче вас дурити? Я вми-сній для вас приніс такий горішке.

Гаська. Дайно сюди тогу горівку; такий дісталам на ню гапетити, щобим цілу флянку випила (жид подає фляшку, а Гаська наливає і не раз по раз два келішки, а потім подає Насті). Я вам казку, кумо, що се золото не горівка; а нате-ж ви-пийте ще.

Настя. Ще одну може й випою, а більше то не знаю, бо як вино пиять, шість то вже досить бабі.

Гаська. Хиба-ж ваша голова, кумо, з дині... Я хотьби й десять випила, то не дбаю; по що собі маю жалувати, най знаю, що жно.

Гершко. Масте рихт, пані вітихи, на що христінин жие на світі, як би не випив, кільки хоче.

Гаська. Ото ми христінин вліз до хати, раз! (обі сьміють ся). Сиди ти, христінине; в хаті, а я збігну до дому та принесу децо, аби тобі зацлатити; а ви, кумо, приготуйте й свою пайку (обі виходять, жид лазить по хаті, краде що може і пакус в торбу. Гаська і Настя приходять, несуть в запасках збіже).

Гаська. Видни, Гершку, то всьо для тебе ми принесли, за то, що ти дав нам доброї горівки. Памятай та приноси з-часта, але сеї самої, бо ми иншої не хочемо. (Гершко зсипає збіже в широку торбу, підсьміхає ся, дякує, виходить в двері і не влазить ся, пробус боком, не може, аж задом пропхав ся, а баби регочуть ся).

Гаська. А тепер, кумо, вишіймо знова по трошки той поговоримо собі здорові (щоть обі).

Настя. Ой чи нема що, кумко, балакати. Щож то вже я пережила на сім сьвітї, та перебула і за день не розкажеш.

Гаська. Не говоріть, чусте, про те, що минуло, а поговорім про те, що нам здалоби ся весіля робити. Знаєте, у нас фалабу, газдівство на ціле село, а Грицкови пари, хоч куди шукай, не найдеш над вашу Марійку.

Настя. Бог би з вас говорив, кумо, куди мой Марусі рівпати ся з Гарасимовичем сином? Що ви, то не ми. Ваш газда панцио пішло в село, то позбігають ся люди і роботу зроблять, як вітром подув, а мій мусить за гроші наймати, та часом і так тяжко робітника найти, а сам мусить робити, та гарувати, аж згорбив ся в три погібели. Або і я сама. Марійка поможе дома, або і ні тай бікить в поле з татом до роботи.

Гаська. Казати, куди хотїти, а все таки нема в селї робітницї над вашу Марійку. А що вродлива, а що розумна! Вона мому Грицуневу так до пари, що нігде ліпшої не дїбрати. В Грицуню, чусте, такий розум, що перебіг старого, а послухний вам, що ну. Що скажу, то зробіть. Лиш згадаю: А ну но, Грицуню, скїкни, принеси оковитки та помасти мамі плечі, а він вам, чусте, за мінутку виміняє за збіже кватирку, тай принесть, а такий вам проворний, що пераз аж сьмію ся з него. Як треба менї від старого дістати якого шельюга, то він так зручно витягне з мошонки в старого, що той і не стямить ся, коли та куди вона подїла ся. Послухний вам, кажу, менї у всім, тай годї.

Настя. І моя Марійка небога послушна, але я не потребую диктувати їй, що має робити. Вона знає жіночу роботу ліпше чим я, та за то на хитроці не здалась; вона проста, що думас то і говорить. Але вона добра дитина в мене.

Гаська. Так, так, кумко, вже набалакалим ся то сего то того, ану-но ще по трохи, дай Боже, здоровяс (щоть). Я хочу ска-

зати, за чим я до вас прийшла. Послухайте: Нам треба женити Грицька, поставити на газду, а вас думасм просити о вашу Марійку, абисьте дали сю нам за певітку. Ми вже обміркували ціле село, тай таки над вашу дитину не додумались нари Грицуневн. У нас масток не малий, тай Грицько одинак, мастку не заберемо до гробу. А таких два ґрунти злучити до куши, то діти будуть плавати в достатках як по маслі і нам в гараздї з ними пробувати. Якби ви про те міркували, кумко, га?

Настя. А Господь його знає, де Марійчине щастє... Але я думая, що вони обєс таки під пару. Подупки як бобонї, повнісенька скриня з полотнами, а ібматчєка без ліку. Сорочки вишиванї, гафтованї, простирала, пошевки, обрусн, ручники, все вам кажу, кумо, є готове, тільки весїля робн.

Гасьна. Порадьтеж ся, кумко, зі своїм старим, а Гараснм прийде до вас, тай зробимд сватанє. Тепер іду до дому полудєнок лагодити робітникам.

Настя. То ще по одній на дорогу (щоть, цілують ся, пращяють ся).

Гасьна. Вудьте здорові, дай, Боже потанцювати (відходить жваво).

ЯВА 3.

Марійка і Настя.

Марійка (входить весела). Знасте, мамо? Ще такої пшещиї не було, як сєго року. Колосє як бирки.

Настя. То тобі, донечко, на коровай.

Марійка. Хто знає, може ще не одну перемолотять, нїм мїй коровай будуть мїсити.

Настя. Нї, таки з сєї тобі такий унєчємо коровай, як коруну гарний.

Марійка. Та воно говорити мєжна, але не все так дїлаєсь, як гадаєсь.

Настя. Сядь но ти коло мене, донечко, а я тобі щось дуже гарненького розкажу сьогодні.

Марійка (сїдас коло мами). Щож такого?

Настя. Знаєш? Нині була в нас війтиха Гаська.

Марійка. Ну, та що?

Настя. Та приходила питати, чи ми віддамо тебе за їх Грицька.

Марійка (стреможено). А ви що їй сказали?

Настя. Я казала, що ти Грицькови до пари, та не булоби вам обоім біди на світі. За ним би ти стала доброю газдинею.

Марійка (схопивши ся з жалем). Мамо, я борше у ставі схочаюсь, чим за него піду.

Настя. Гов, Марійко не фиркай ся; мати добре тобі радить, опамятай ся, та май собі за щастє, що найбогатший в селі парубок вбиває ся за тобою.

Марійка. Не хочу я того богацтва, мамо, най він зі своїм татом держить його собі. То не богацтво, але слези вдів та сиріт. То кров Василювої матери небіжки.

Настя. Пусте, Марійко, масток мастком, аби не вкрадений, а Грицько однак, богач на всі села і в нас чи мало землиці, тай ти в нас одна, нам злучити мастки, а станеш такою панею, що з далека кланяги ся муть тобі люди і молоді і старі, звичайно богачі.

Марійка (крізь плач). Мамо, мамо, хваліть його, як хочете, і всі люди най хвалять, а моє серце чує до него гірку відраву. Він парубок без чутя, без серця, гордий та думний як нень зі свого богацтва. Він не буде мати сумління над жінкою, бо він вдає ся в свого батька, що замучив небіжку Олену, Василюву маму. Я його не хочу.

Настя. Що така коза як ти, може ще судити про людей? Мусни слухати мене, матери, от що! Я не позволю собі гнути туг тереферів!

Марійка (клякаючи перед мамою). Мамо моя солоденька, все зроблю, що схочете, на все послухаю, але за Грицька таки не піду; краще тут мене вбийте. Я не люблю його, ненавиджу. Ох, який він мені страшний!

Настя. Встань дурна. Нема вже в світі здає ся, дурнійшої від твоєї голови. Скажи мені, чого ти так ненавидиш Грицька? Чого відкидаєш від себе щастє, славу та пошану? За кого иньшого тут вийдеш? (з іронічним сміхом). Хіба за війтєвого байєтрюка?

Марійка (відходить в сторону, шльохає і співает):

Не хочу я того паньства, не піду я мамо;
Рушницями, щом придбала, спусти мене в яму.
Лехай попи засьпівають, а дружки поплачуть,
Летше мені в гробі лежать, ніж його все бачить.

ЯВА 4.

Настя, Марійка і Яким.

Яким (входить з граблями до хати). Богу дякувати, сего року, аж душа радує ся, таке все красне на поли (глянувши на Марійку, питає). А вона чого плаче?

Настя. Чого? На свій дурний розум.

Яким. Та на який?

Настя. Або я знаю?

Яким. Слухай, стара, скажи, що між вами зайшло? Я не люблю видіти в хаті роздор.

Настя. Ницька приходила до нас кума Гаська. Питала ся, чи ми не віддалиби нашої Марійки за їх Грицька.

Яким (байдужно). А ти що сказала?

Настя. Та я лише надмінила, що вони обоє під пару, але без тебе не могла я дати кумі слова; думаю, порадим ся всі троє, тай як прийде Гарасим, умовим ся, тай станем весіле ладити.

Яким. А чогож вона плаче?

Настя. Вона каже, що не піде за Грицька, тай тому реве.

Яким (спокоїно). Марійко, іди но, небого, лагідь на стіл, а ми тимчасом поговоримо собі обоє.

Марійна (складас руки перед батьком). Батечку дорогенький, майтеж хоть ви милість надо мною, не тручайте мене за того вовкулаку, бо ей Богу, не дїжду з ним шлюбу; хоть ви не топїть мене. Прощу вас!

Яким (Марійка відходить, а Яким дивить ся за нею спокїно і каже). Бїдна вона; як то одна година безголова змінить людину; і побїдла і почорніла. Добра дитина.

Настя. Лише не жалуй так занадто, та не цвїркай проти мене. Я знаю, що роблю, а вона як не хоче слухати мами, то я перестану журити ся нею.

Яким. Можна і не жалувати, але знати у чїм, а на миловане нема силованя; ти бачу підхмелилась, тай і не тямш, що балакаєш.

Настя. Ти все тими приповідками збуваєш дни, а дївчинї трафляють ся такі люди, тож нехай не вередус, а виходить за мїж за газду, за багача.

Яким. Та що з того їх богацтва? Спитаї но ти їх, з відкв воно в них взяло ся, а волос тобі на голові дубом стане. Цїле село кривдус ся на вїйта Гарасима, ошукав він бїдного і вдову і сироту, а чужа кривда не вийде на здоровля нікому.

Настя. А ще нам до чужої кривди, аби не вкрав, а хто чужого не хоче, то дай Боже аби і свого не мав, знаси? А в рещї, то Гарасим кривдив людий, не Грицько; що кому Грицько винен?

Яким. Або молодий, гадасш, далеко відкотив ся від старого? Що йому в голові? Гуляти, пити, бити ся, пакїсть кому зробити, тїльки всего. Але вїйт все покривас, бо вїйта люди боять ся, та ще і в руки цїлюють.

Настя. (з огидним сьміхом). Ну, то віддаймо її за кого ти скажеш. Але ні, я не позволю, я варга зята багатой фамілії.

Яким. Чи ти не знаєш, як живо переводять ся богатства нагарбані кривдою, та як Бог тяжко карас дітий таких богачів? Подивись на Грицька: Лайдачина, волоцюга, тай і вкрав-би, як-би що під руки пошало.

Настя. В тебе мабуть ліпший війтів вихованок, Василько, то в тебе золото, не парубок.

Яким. Або як ти гадаєш? Я не дав би одної ноги Василя за десять війтових Грицьків. Він один ціле господарство Гарасимове утримує. Сам від добрих людей навчив ся читати, розумне та чесно слово сказати, хоч кому, а Грицько? Шибеник, тай рента.

ЯВА 5.

Ті самі, Гарасим, потім Маруся.

Гарасим (входить з костуром). Славайсу, цанове господарі. Дай, Боже, гаразд.

Настя. Слава на віки, нані вуйце.

Яким. Просимо близше, сідайте куме.

Гарасим. Спасибіг, я і ностою, пемаю коли, рахувати, і сїсти, щоб мені рахувати ту причину, не волью часу марнувати, мушу доглянути поржондку в гміні і в господарстві, рахувати.

Настя. Масте рихт, нані начельніку; якби не ваша голова в громадї, не було би порядку між людьми, люди без вас, як без рук і без очий, ви всім рада, порада і поміч.

Гарасим. Я, рахувати тоту причину, знаю вже, куди і що іде, я вже як треба що в селї, то і закручу і розкручу і приверну і відверну, рахувати то, подлуг моїх поліграфів принисано є, альбовсм, з повяту. Куждин в селї мусить памятати, що Гарасим війт на цілий повят рахувати. Я лиш, рахувати тоту при-

чину, пішло от сю в село (показує на палицю) а вона, рахувати тоту причину, знає, як поржондок зробити (усьміхас ся гордо). Я прийшов до вас, рахувати, в важнім пункті поговорити, таки з вами обоіма, кумове, рахувати.

Яким. Просимо казати.

Гарасим. Я прийшов, рахувати, запитати вас, чи ви вже говорили між собою, рахувати, аби ваша дівка вийшла за мого сина.

Настя (підхапує). Не треба і радити ся, то собі пара на на ціле село як мастгами, так фамілійов і розумом і красою; я готова хочоби і пинї.

Яким. Та добре, що ти готова, але треба спитати, чи діти готові; ми з кумом не женим ся, але вони обос.

Гарасим. Е, а хтоби там, рахувати альбовем, аж дітїй допитував ся за ту причину. Що ми скажемо, діти, рахувати, мусять слухати.

Настя. Свѣята правда, панї вуйці, якби ка-у вам, дати дітїм волю, то не буде їм гаразду, а нам потїхн.

Яким. Балакайте здорові, на мотузї не личить провадити кого під вінець; схоче одно другого, то добре, а нї, то нї. Я самий свитаю Марійки, ось вона йде.

Марійка (входить сумна). Прошу до обїду, татуно (до Гарасима). Здорові були, дядьку.

Гарасим. Добре, рахувати тоту причину, щось надїйшла, Марійко. Нам тебе треба в однім ділі запитати, бо ми вже старі так як готові, тїльки ждем на твое слово, рахувати.

Марійка. На яке слово?

Гарасим. Рахувати так: Знаси мого Грицька? Парубок, рахувати як дуб, як мальований, парн йому нема в цілім селї, а женити ся треба. Ти, рахувати, йому під пару одна, бо він сам говорив, рахувати, що з таким мастком, як ти масш, то не знайде дівки і на десятїм селї.

Марійка. Скажіть йому, дядьку, від мене, пехай би він по-сватав мого тага, бо то їх масток, а в мене нічого нема і я за него не піду, хочби і він сам вийтом став, а не то вийтовим сином був. Я не люблю його і мені легше було би з торбою на мості самій сидіти, чим з ним у вашім господарстві гуляти. Липшіть мене, напашку в спокою, я не буду вашою певісткою.

Гарасим. Яка молоденька, а як, рахувати, щечече, аж по книшках поре. Вміє шанувати дядьба! Ой не добре буде, дитинко.

Марійка. Не хочу я ваного добра, а людських сліз та кровн (відходить).

Гарасим. Віда, Якиме. Я думаю, рахувати ту причину, що не розумію, рахувати, хто старшій, чи ви, чи Марія? Погано так дядьковн рубати словами.

Яким. Вона мене слухає все, що скажу, але в сій справі, вже мушу я її послухати, бо я з її мужем жити не буду, тож най сама вибирас, а я тільки порадником стану.

Гарасим. Ну, коли вже так, рахувати, то мені нема з вами балакаля, але я не забуду ту причину, що мене ваша Марійка без бука вибила в вашій хаті. Абисьте, рахувати, не каляли ся (відходить).

Яким. Як Бог дасть, так буде.

Настя. Та що ти думаєш, Якиме? Тагі люди трафляють ся, а ти їх самохить відганяєш?

Яким. Боже, борони від таких сватів всіх добрих люднй, мене гріншого тай мою дитину, не треба мені живити дитину чужою кривдою.

Настя. Ти все на якусь кривду; ти приими собі за зятя вий тогово вихованка, він однаково лазить до тебе читати якісь газети, тожто тогди буде гаразд! Ти собі ляжеш, а він тобі читати ме, як ніч так день, от тогди буде і тобі і Марійці щастя!

Яким. Коби лиш Марійка хотіла іти за него, я і нині благословляю їх під вінець.

Настя (зриваєся люта). Чиж хто видів таке покаяніє, таку погань? Я жартую, а він справді віддає дитину за того годранця.

Марійка (входить, роззираєся по хаті). А вийт вже пішов тату?

Яким. Пішов, небого, пішов.

Марійка. А ви що йому сказали?

Яким. Том сказав, що і ти сказала.

Марійка (цілує старого в руки). Тепер я знаю, що ви мене любите, батечку; відвернули від мене немов грім яспий з неба, ах якже мене переболіла голова, відколи мама сказали мені ту погану новину.

Настя (перериває). Заболить тебе ще не так голова через твій дурний розум. Такого лиха сьвіт не бачив, аби дівка цура-ла ся парубка і багатого і вродливого і розумного.

Марійка. І безличного і захланного, цинці, розбишака і брехуна.

Настя (з досадою). Скажи мені, розмайлице моя велебная, на кого ти ждеши і за кого вийдеши?

Марійка (з великим зворушенєм). Мамо, мамо, за нікого не піду, на нікого не жду, нікого не люблю, крім лише одного.

Настя (з здивованєм). Котрого одного? Може вйтового вихованка?

Марійка. Васпля, мамо, Василя.

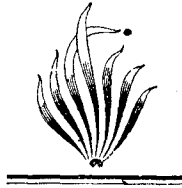
Настя (взявши ся за голову). Згину, г'авту, згину, не видержу; ти мені такого встиду, такої неслави в хату хочеш на-нести! Василеві байстрюкови мені тецею бути? Старців годувати моім маєтком? Я борше тебе коромеслом у гріб зажену, як з посмітлюхом тобі до шлюбу стати.

Яким. Чи ти стара здуріла, чи що тобі стало ся? Вибий собі з голови таку дурницю, силувати дитину за нелюба, та ще і

лайдака. Василь парень чесний, роботандий, його розум та характер більше варта, як Гарасим зі всіми своїми мастками, та з своїм зухвалим сином.

Марійка (крізь плач). Мамо, мамо, на що ви мучите мене, та сидьте за нелюба? Піду в світ за очі, у найми стану, а Грицихою не буду.

(Заслона спадає, кінець другої дії).

ДІЯ ІІІ.

ЯВА І.

Війтове подвір'я, по однім боці стодала, по другім хата з великими вікнами.

Гарасим і Гасьна.

Гасьна. Чи знаси ти, Гарасиме, чому Яким не хоче дати своєї дочки за нашого Грицуня?

Гарасим. Лиша година то знас, не я.

Гасьна. Та він її рихтує за Василя.

Гарасим. За котрого?

Гасьна. Та за нашого мудрагеля.

Гарасим. Він? Яким? За Василя дочку хоче дати? То не може бути! Хибаби му розум вплив з голови.

Гасьна. Бігме, Гарасиме, що правду говорю. Чиж я тобі не казала давно, нажени його від нас, не тримай, а ти все казав от най ще робить, а тепер видни, що він тобі вистроїв; ліпший став як наш Грицуньо, видни, богачеви підлестив ся, а ти, Гарасимихо, дурна з твоім сном.

Гарасим. Таке воно? Послідний раз ти ниші, злodingo, переступиш мій поріг. Прожену як собаку на штири вітри, зараз прожену. Грій гадюку за пазухою, а вона тебе таки вкусить. Вигодував драба, газдувати навчив, а він, диви, в дорогу мені лізе, такий голомятник. Го, го, не таких мудрагелів видів я, рахувати ту причину, а ще потрафив звалити собі з дороги. Пожди, пропадеш, собако, не побачить тебе Яким своїм зятем (задумус ся). Мені, рахувати, Гарасимови, мосму Грицькови, аби такий посьмітjох в серце в'їдав ся, посів Якимів масток? Не дожне він

того. Га, рахувати, він мені в виборах киринив з професором, а Яким лише ходив за ним та підсьміхався ніби з дурного Гарасима. Видів я добре їх роботу, рахувати. Гарасим не слав під дурного хатою, а за десять літ мого вийтвіства цей навчився альбовсем між панамп, як, рахувати ту причину, позбутися лиха з хати. Не донущу до сего встиду, рахувати мою фамелію. Присісто-Боже, що ні (дубас костуром о землю).

ЯВА І.

Гарасим і Василь.

Василь (надходить з ціном і ключем в руках). Де Грицько, тату?

Гарасим (дивиться з під лоба). А тобі його на що?

Василь. Треба нам всукати дратву до ціна, кашниця урвалася.

Гарасим. Обійдеся без твого молоченя (люто). Кинь ціп! Марш з мого обійстя, щобсь мені від шиньки, рахувати ту причину, ні кроком на мою землю не ступив, бо ти кости поломлю тим контуром! (пускаєся до Василя бити).

Василь (пускаєся йти до хати).

Гарасим. Де йдеш?

Василь. Хочу взяти свою сїрачнну; таж цей заробив її у вас.

Гарасим. Ні кроком мені, (до жінки) Гасько, винеси му стару полотнянку, капелюх і ходаки. (Гаська побігла до хати, Василь поставив ціп на землю, спустив голову, притулив палець до голови таї думас).

Гаська (виносить річи і говорить). Маси, бери таї ще-зай від нас.

Василь (повільно бере річи, одягасся, приступас до Гаськи і говорить.) Дякую вам, матінко, за вихованс, за вигодува-

не, тай за сей посаг, (показує на ходаки, а відвернувшись до Гарасима, говорить) Вам, тату, дякую за науку та щирість до моєї небіжки мамі і до мене. А за те, що я так тяжко нагарував ся для вас, най вам Господь зашлагить і за всі убійори, якими ви обдарували мене, най вам Господь сторницею віддасть. (обертаєть ся з гіркою міною і відходить).

Гарасим (дивить ся за ним лукаво).

Гаська. Нікода було і того лаха дати; най би був пійшов лише у дранці, а він ти так красно подякував за то, щось го вигодував.

Гарасим. Собаку якби був, рахувати годував, то немавбим такого клопоту; най щезає від мене до сто соть чортів громів, рахувати.

Гаська. Через него ціле село сьміє ся з нас і з нашої дитини. Кажуть, що Яким десь мав говорити, що не давби Василя одного за таких десять парубків як наш Гриць. Видиш, як він підлизав ся горбатуму Якимови?

Гарасим. А хтож тобі таке казав?

Гаська. Всі люди говорять; мені сором на вулицю вийти, всі показують пальцями на мене та сьміють ся. Кажуть, що уриває ся Гарасимісі.

Гарасим. Най но я перейду селом, чорт би їх побрав, рахувати, всі вони повтихають. А якби який сьмів мені що цьвіркнути, рахувати, в зуби, то вже от сей (показує на костур) зробить з ними рихт, ще і до фурдиги зажену.

ЯВА 3.

Гарасим, Грицько і Гаська.

Грицько (входить сумний). Вітер порозвертав наші полукішки, всі до одного.

Гаська. А тиж чому не поскладав?

Грицько. Най Василь складас, а він що? Лище цілом має плескати по снопах?

Гаська. Тато нагнав Василя на псю матір, аби не показував ся більше до нас; недавно що йно пошвиндав ся в світ за очі.

Грицько. То, то, то. Йому давно належалося так зробити. Я видів, що він їхав з Якимом Багрійом у поле. Я думав, що він з ним присів, та іде на нашу рудку кониці поправити, та ще і казав му, аби всі кониці добре поприкладав, бо вітер дере як сказив ся, а він крикнув: — добре, добре, — тай поїхали.

Гаська. Мабуть він пристав вже до Якіма. Ти чувш старий, що Грицько каже? Таж Василь поїхав з Якимом у поле.

Гарасим. Що, що, таке?

Гаська. Та Грицько здибав їх обох на дорозі.

Гарасим. Гей, гей, рахувати ту причину, не виїде йому на сухо сватьба з Якимом, попамятає він, з ким зачав. Не довго йому гуляти, я його припугаю. Не одному я вже, рахувати, голу вкрутив, потрафлю я і сему лайдакови.

Грицько. (задумав ся, потім говорить). Знаєте що, тату? Лишій мені його, я знаю, що маю з ним зробити; він не буде Якимовим зятєм, хйбаби я здох.

Гаська. Встид був би для тебе, Гриццо, тай сьміх на ціле село, аби наш посьмітюх випередив тебе; з тим мусиш конче щось зробити. Ходімо в поле, Грицьку (відходять а Гарасим остає сам).

ЯВА 4.

Гершко і Гарасим.

Гершко. Дай Біг післивє, пані вуйці.

Гарасим (дуже сумний). Дай, Боже, і тобі Гершку. Що чувати, рахувати коло тебе?

Гершно. Гаразд. Чи не слабі ви що, пані вуйці? Ви щось мені зажурені.

Гарасим. Ні, або що?

Гершно. Я таки виджу вам, півроку, Богу дякувати, дуже змарніли, може на вас кльопіт який?

Гарасим. А як і кльопіт, то що? Ти мені поможеш? Як моя, рахувати, голова не може тому ради дати, то звідки ти, рахувати, можеш порадити.

Гершно. Пані вуйце, ви кажете, що я не годен порадити; я сі не слую, бігме, пі, але в мнї жидівське голова, ви знаєте, на наших бубліях цілий світ стоїть, чому би я вам не міг порадити?

Гарасим. Може і таке? То є так, рахувати: Я хотів свого Грця оженити з Якимовою дівкою, бо багатною, рахувати, в селі нема Грцькови до пари і з мастком і з фамілією.

Гершно. Ну, і чому ему не жешите? Воно обоє дуже файні пара.

Гарасим. Чекай, не перебивай, рахувати пай докінчу.

Гершно. Я не перебиваю, кінчіть, проше, вас, пані Гарасим.

Гарасим. Та як говорити, як ти пхаси, свого носа борше як треба.

Гершно. Я вже не буду.

Гарасим. Слухай же.

Гершно. Ну, ну, кажіть.

Гарасим. Як тобі, альбовем, знаним є, що Яким рахувати має тогу причину, файний ґрунт, дочку, а в мене один Грцько. як одна голова на плечах. Гадаю собі, рахувати, оженю его з Марією, злучу ґрунта, тай чистий фільварок.

Гершно (поцмукус). Такий кенеле вже нікому нема, як ви, пані Гарасиме.

Гарасим. Воно так би було; рахувати, стара Якимиха з радної душі може бути нашою свахою, тай Яким вже пристав, але проклята дівка вдуріла, та вчепила ся Василя, мого приймака, а на Грицька й дивити ся не хоче. А я як влотив ся, тай прогнав Василя на сто вітрів, рахувати, з дому. А він просто потягнув до Якіма тай оба поїхали в поле до роботи. Кажи ти, Гершку, таку маю страту, та такого сорому наробив ми той голодранець, що тяжко моїй жінці лиця меже люди показати. Я мушу позбути ся того лайдачини, рахувати, недам собі, рахувати, по голові їздити, встид бувби і сором, рахувати, якби він перехитрив мого сина.

Гершко (цмокас). Чусте, то напавда великий сором для вас і для пані вїтгихи і для ваш панич. Де таки чути, аби приймак не мало мойре, перед паном вїйт, аби телюх було мудрійше від старий бик і від корову.

Гарасим (пристрасно). Слухай, Гершку, чи не міг би ти мені в сім ділі, але так, рахувати тому причину, осторожно та секретно, аби ніхто на сьвітї не знав, що ми тут оба будемо говорити.

Гершко. Ну, кажїть, пане вуйці, я нікому не скажу. Ви знаєте, же й пан староста і сенджс, і пани лише на жидах стоять. Жид ще нікого не зраднв.

Гарасим. Ге, ге, ге! Лише Христа. Але то нич, рахувати, то все за гроші. Я тобі дам, Гершку, двїста ринських і фіру пшениці, як ти мені спрячени Васпля, рахувати, аби він мені не бороздив в дорозї. Альбовем знаси, що вїйт Гарасим, рахувати, слова додержус.

Гершко. Чусте, панї вїйт. Ци ви хочете, аби я сму забив?..

Гарасим. Що хоч, те й роби, лише аби сто рахувати, в селї не було, я дам тобі тоту причину, щом обїцяв. Чуси, двїста ринських і десять кірїїв пшениці.

Гершко (голоснійше). Чусте, панї начальвїк...

Гарасим (перебиває). Не кричи так, бо ще яке лихо підслухає.

Гершко (тихійше). Я єму вкрасти буду, вишукати, забрехати, але забити чоловік, я не можу, я сі бою, біме ну.

Гарасим. Та я тебе не силюю, чорт тебе бери, як ти такий жид, що не знаєш гешефту, рахувати, то й без тебе обійде ся.

Гершко. Я такий гешефт не хочу, пані вуйці, мені страшно коло вас сидіти, я сі бою, йду гет від вас (хоче відходити).

Гарасим. Пожди, не вхопить тя; памятай, абись нікому ні писнув, бо бим ті з села вигнав.

Гершко. Ще мені казати (переступив фіртку і каже). Я не буду казати, як дасьте мені то, що обіцяли, а як ні, то ще нині скажу Якимови і всім людям в коршмі буду казати.

Гарасим. Грім би тебе вбив, Юдо, (до себе) отом заїхав. Я дам тобі, що обіцяв, я не збідню, а ти замкни морду.

Гершко. А коли дасьте?

Гарасим. Як змолочу збіже, не вхопить **тя**.

ЯВА 5.

Гарасим і Грицько.

Грицько (входить). Не журіть ся, тату, хіба нам лихо.

Гарасим. Що ти кажеш?! Ти ще молодий, рахувати тебе може і не дуже обходить, що тебе так вирихтував той гондравель.

Грицько. Яж вам казав, що я з ним справлю ся, хочбим повис на шибеници, а свого доконаю. Не дочекає Яким робити весіля своїй донці з Василем (приступає до тата і говорить тихше). Знаєте, що я зроблю, тату? — Яким піде землю їсти. Василь до криміналу, а Марійка мосю буде.

Гарасим (не певно). Де твоя голова годна так виштудировати, рахувати.

Гриць. А я чій син, не ваш? Най ся ще сховає Василева голова від таких штук. Але я розкажу вам, як маю зробити, аби ви знали, як застосувати ся. Я мушу вкрасти Василів ніж. Яким що вечера ходить до насіки; я сховаю ся за вербу, підожду, а як надійде Яким, а я Василевим ножем справлю його, тай ніж при нім лишу. Як найдуть Якіма, то і ніж найдуть, а ви і я присягнемо в суді, що то Василів ніж і справа скінчена. Марійка буде моя, а Яким сяк чи так, збирає ся на війта на другі вибори, отже нараз відверну дві біди.

Гарасим (гордовито). Тенер виджу, рахувати, що ти в та-та вдав ся; лише все треба зробити скоро і осторожно, аби ніхто не зауважив, коли ти зробиш те діло. Треба в одні дні і ніж украсти і Якіма зглядати, аби Василь не розтрубив борше, що йому ніж пронав (відходить).

(Заслона спадає).

Сцена друга. Дія та сама.

(Дорога за селом у полі).

ЯВА 1.

Грицьно сам.

Грицьно (входить з ножем в руках, бистро і лукаво глядить кругом себе і говорить). Не довго тобі тішити ся Василем, не довго завдавати сорому. Не тобі сьміяти ся з війтівського роду, не тобі, горбачу, байструка за зятя мати, а мою честь ногам топтати (заглядає і ховає ся за вербу).

ЯВА 2.

Яким.

Яким (згорблений входить повільним кроком, розкладає руками і говорить до себе). Не знаю, чого мені так тяжко на серці? Боже, щось ніби шепче мені до уха: Вертай ся, Якіме,

буде якась біда. Але Господня воля на все. Піду, приляжу, у насіці, послухаю гомону пчілок, покріплю ся запахом меду, то чей полекшає (знімає капелюх, молить ся по тихо. Грицько вибігас з за верби і топить йому ніж у ребрах і відскакує на бік).

..Яким (застогнав і звалив ся долілиць на землю. Грицько стоїть і приглядаєсь, доки той сконав, потім відтягас його на бік і говорить).

Грицько. Так тобі, гицію, (оглядає, чи хто не йде) з війтом жартувати, за нащу честь і масток! Здихай як пес. (Відходить, а з заду ловить його Панько за обі руки).

ЯВА 3.

Панько. А ти що зробив, вороже? Защо зарівав ти невинного чоловіка?

Грицько (переляканий не може говорити) Слух-хай-ге, Па-Па-Паньку, цигте, не кажіть ні-ні-нікому, не забу-бу-буду вам сего до смери. (Панько пускає його, Грицькови руки дрозать, виїмає гроші:) Масте, Паньку, десятку, лиш мовчіть, я вам ще дам, як буде треба.

Панько (зітхнув тяжко). Буде, синку, Бог тяжко карати; але вже пропало, я його не лишу тут без сьвічки, бо бувби гріх. Сі гроші віддам за його душу, я старий, між, людьми не згину.

Гриць. Тікайте гет чим борше, я всім займу ся, Паньку, не кажіть нікому, проину вас, не скажіть.

Панько. Я не скажу, синку, хиба як Бог мене запитає (тікають).

ЯВА 4.

Іван і Семко.

Іван. Чуєш, Семене: — ні за кого тепер в селі не говорять, лиш за війта, та його сина.

Семко. А то чому?

Іван. Або ти не чув? Вирихтував він приймака, а приймак його.

Семко. А то як?

Іван. Війт прогнав приймака, а приймак з Марійкою давно любили ся, та голубили ся крадьки в пасіці, коло моєї рудки. Я все відів, але я Марійку шаную, бо вона чемна дівчина, а Василь лише бідний, а йому не сором би й до попадянки копнути ся. Війт давай сватати Марійку за свого Грицька. А Василь пошохов нисьмо носом, та до Якіма у свати без старостів. Яким дуже полюбив Василя за його вдачу та розум, не боронить Марійці кохати Василя, хоч війтиха з Якимихов гіркими словами мастить Василя що динни а Яким стоїть при своїм, і Марійка аж літас така рада.

Семко. Ото сьміху, раз. Вривас ся багачеви; чужа праця боками лізе. Мишувшого року здохли му дві пари коний, а за Грицька жадний порядний господар динни не дасть. Зачуваю, що Василь мас робити війтови процес за свою дідизнину по мамі, але бідака немає грошей на адукатів. Тепер з Якимом вони відскубуть війта.

Іван. Ходім по ми скорше, бо може лихе наднести жандара, а як не застане нас під церквою, то буде біда. Війт, що слово, то все каже: рахувати, відай він перерахує ся тепер. (ідуть).

Семко. Диви, хтось лежить, мабуть, якийсь паниця, подивім ся. (Приступають, обертають Якіма горі лицем) Та то мервець.

Іван. То Яким Багрій; диви, він зарізаний, осьде кровавий ніж коло него.

Семко. (Перестрашений) Покаяніє. Во мня Отця і Сина і сьвятого духа (хрестить ся).

Іван. А що будем діяти?

Семко. Помолім ся вперед Богу, за його праведну душу; добрий був чоловік, най йому Бог гріхи простить (клякають, мо-

лять ся, по молитві Семко говорить:) Біжи, Іване, по війта і присіжного, а я тут підожду. (Іван відходить).

Семко (стоїть над труном, тай говорить). Тай комуж ти, сивий голубчику, завинив що? Кому ти заповідяв лихо? Кому завадила твоя праведна душа? Чи ти коли відогнав від хати бідного без куска хліба? Чи може напасний був? Ні, Якиме, ти праведний був, твоє серце любило і бідного і багатого, і свого і чужого, за щож тебе, сирітонько, зарізав якийсь ворог? На кого лишив ти вдову тай сироту, чи не на Гарасима Деруна, аби збиткував ся над ними? Якиме, Якиме, прашай, любий сусідо, поговорим на другім сьвіті (Утирає рукавом сльози, походяє).

ЯВА 5.

Іван, Трофим, Гарасим, Семко.

Іван (іде в перед, показує). А вот він лежить. (Гарасим приступас до труна). Ба хто тебе, Якиме, рахувати тоту причину так справив.

Трофим (укляк, перехрестив ся). А дивіть, осьде ніж окровавлений.

Гарасим. Добре, що є ніж, рахувати, альбовем по ножи, я рахувати, найду убійника. Слухайте ви, газди, аби ніхто з вас нікому не сказав, що найшов ся ніж. Я завтра рано спроваджу комісію, зроблю слідство і по ножи найду того пташка, що зарізав Якіма. Гепер несіть його до дому. (Якіма виносять).

Заслона спадає.

Конець третьої дії.

ДІЯ ІV.

Обора Якими Багрія, по однім боці хата, по другім комора, під хатою сидить Настя заллакана, Марійка стоїть і плаче.

ЯВА 1.

..Марійка і Настя.

Марійка. Батечку мої, таточку, за щож ви так загинули, за чії гріхи? Не вжеж я так Бога прогнівила, що вашу кровцю пролив якийсь лютий вороженько... Божечку мій, Божечку?... Ратуй нас в сім лютім нещастю, не дай мене під опіку лютому ворогови? (до мами). Не плачте, мамо. Бог нас не покине, чей не схоче нас карати ще більшим лихом, лише відмовте тому катови Гарасимови, най дасть мені чисту годину; я не хочу віддавати ся, будемо самі бідувати, люди не Татари, допоможуть нам, порадять. Мені серце розпаде ся за татом, а він мені про сватане говорить. Бог би його врозумив.

Настя. Дай мені чисту годину, Марусе!... Досить для мене одної рани, не задавай другу, бо як зачнеш мені ще й тепер сунити голову, то не забавлю ся й я за татом (обі плачуть).

Марійка (спокійно). Коби ви, мамо, знали, який мені нині рано сон приснив ся.

Настя. В біді, дитинко, ніхто доброго сну не має.

Марійка. Слухайте, мамо, я вам розкажу: Снилось ся мені, що ніби тут, ніби десь коло нашої хати на подвірю було глибоке болото, а під самою хатою, десь таки отут (показує пальцем) така пропасть була, що най Бог криє. А з Гарасимової обори надійшов десь ніби великий чорний бик, а Василь хотів його

геть прогнати. Та він Василя як не вхопить на роги, як не бехне в то озеро, а я десь ніби побігла витягнути Василя, але той ухопив мене на роги, тай біжить зі мною ніби на Гарасимову обору, мені десь пустила ся кров ротом і носом а ви десь сьмієте ся, а я так кричала, аж пробудилам ся (здригає ся). Ще й тепер страшно, як згадаю. Коби хоч Василеві не лучило ся яке пенцасте, аж тогди би ми на віки пропали (вздихає тяжко).

Настя. Буде вже, доню, з тим Василем. Все лише за Василя, та за Василя; якби не він, не булоби лиха, він причиною його (плаче). Нині доктори будуть пороти твого тата.

Марійка (з плачем). Мамко моя дорогенькая, Василь не винен тому, я знаю, що не винен, він не такий.

ЯВА 2.

(Входять: Судия, секретар з паперами, лікар, присяжний, вартівники, війт і жандарм).

Гарасим. Славайсу.

Настя. Слава на віки.

Гарасим. А що, рахувати, встав Яким, чи ще спить?

Настя (плачучи). Бодай так устав той, що його зі сьвіта згладив.

Судия. Чи се газдівство замордованого?

Гарасим. Так єсть, тіло в хаті, альбовсєм ще в ночи, рахувати, спорядили.

Судия. Так його в хаті замордовано, га?

Гарасим. Альбовсєм ні, прошу пана сендзього, його найшли он там під вербами.

Судия. Як довго війгуєте?

Гарасим. Альбовсєм, рахувати, десять літ.

Судия. (з досадою). І ви, пане добродію, не знали сього, що не вільно рунати трупа з місця, доки не перейде перше слідство?

Гарасим (змішаний). Альбовем, пані сендзя, рахувати то-ту причину, я так розпорядив, бо тих наліграфів не знав.

Судия. За се ви повинні відповісти, вийте.

Гарасим. Альбовем, прошу ясної ласки, рахувати, прошу мені дарувати; я не знав, я, рахувати, не письменний.

Судия. (до лікаря). Ходім до хати, зробимо автопсію.

(Всі відходять, заслona спадає).

ВІДСЛОНА ДРУГА.

Ява та сама.

(Судия, лікар і писар сидять при столі, Настя і Марійка сидять на боці, прочі стоять.)

Судия. Хто перший найшов тіло покійника на місци морду?

Семко. Ми оба з Іваном, прошу пана судії.

Судия. Як зовете ся?

Семко. Семко Налисник, а сей (показує на Івана) Іван Те-
щир.

Судия. Кілько літ?

Семко. Сорок і чотири, ми оба ровесники.

Судия. Чим займаєте ся?

Семко і Іван. Ми оба господарі і вартівники.

Судия. Де ви нашли тіло покійного Якіма?

Семко. Он там під тою гилястою вербою.

Судия. Коли ви його нашли?

Семко. Вчора на примерку.

Судия. А жив еще?

Лікар (перебиваючи). Він не міг жити ні пять хвиль від гої рани.

Іван. Ні, він не жив!

Судия. Як ви його нашли?

Іван. Ідучи дорогою, ми побачили лежачого долі лицем чоловіка. Думали, що то п'яниця, прийшли, оглянули і пізнали Якіма.

Судия. Чи не найшли ви що коло тіла, по чім би можна слідити убійника?

Гарасим (перебиваючи). Був знак, прошу пана сендзьоб, альбовсм рахувати, я маю той знак.

Судия. Я вас не питаю. Говоріть ви, Іване.

Іван. Прону пана судні, коло него лежав окривавлений ніж.

Судия. А деж він?

Іван. Пан начальник узяли.

Судия. Гарасим Дерун, до протоколу.

Гарасим. Альбовсм, рахувати, естем тутай, прошу ясного комісара.

Судия. Покажіть той ніж, що найшли при тілі убитого Якіма.

Гарасим (виймає з за холяви ножик). Прону ясного суду, альбовсм я вже сам робив слідство і знаю чий се ніж.

(Судия оглянувши ножик, подає лікарєви).

Лікар (міряє ширину і довжину ножика і говорить). Відповідає глибині і ширині смертельної рани, заданої Якімови.

Судия. Чий се ніж, війте?

Гарасим. Я, рахувати, цілим домом присягну, що се ніж Васіля Смирного, мого приймака.

Судия. А деж він?

Гарасим. Мабуть десь у селі.

Судия (до Насті). В котрій годині виправили ви Якіма з дому?

Настя. На примерку, прошу пана.

Судия. Кудиж він ішов?

Настя. Ішов до пасіки, як звичайно.

Судия. Чи немав Яким ворогів в селі?

Настя. Від коли живемо, ми з ніким не сварили ся.

Марійка (перебиває). Вони, прошу суду, посварили ся троха з дядьком Гарасимом про мене.

Судия. Як то про тебе?

Марійка. Війт доконче хотів аби я виїхала за його сина а я і тато відмовили йому, і над тим перечили ся.

Судия. Ну, і погнівали ся за те?

Марійка. На мене погнівали ся війт, його син, а за тата я не знаю.

Гарасим. Вона власне хоче виїти за Василя Смирного.

Судия. Постенфірер, пошукайте Василя і приведіть сюди.

Марійка. Не треба шукати, я знаю де він, і закличу його. (Жандарм відходить, а Марійка за ним).

Гарасим (с'тримує її).

Судия. Пустіть її.

(Марійка виходить).

Гарасим. Вона мусить знати добре, рахувати тоту причину.

Судия. Вас ніхто не питає.

(Входить Василь, за ним жандарм, стають перед судисю).

Судия (до Василя). Як називася ти?

Василь. Василь Смирний.

Судия. Кілько літ?

Василь. 26.

Судия (показуючи ніж). Чий се ніж?

Василь (приглядаючи ся). Мій, прошу пана комісара.

Судия. Де ти його дістав?

Василь. Дядько Гарасим купив його на ярмарку для мене.

Судия. Що ти діяв ним вчора?

Василь. Вчора.. — В полудне стругав ним зубці до грабель за коморою.

Судия. А звідки він прийшов під вербу до покійного Якима?

Гарасим (неспокійно, перебираючи пальцями). Крути, не боже, як хочеш, рахувати, то твоя справа.

Судия. Не перебивайте.

Василь. Перед вчора, вїт прогнав мене з свого дому, а тепер тручає мене в біду через Марійку (клякає і плаче, складає руки). Я не свідомий крові покійного Якима, Бог свідок, що я не винен; я не знаю, звідки ви маєте мій ніж.

Судия. В імени права арештуйте його, пане постенфірер. (Жандарм кув в ланцюхи, Василь кричить).

Василь. Я не винен, за що кусте мене?!

Марійка (кидає ся з бску на Василя і голосить). Що з тобою, пронали ми без тебе. Ти не винний, ти не винний (комісія виходить).

Заслона спадає.

'ВІДСЛОНА ТРЕТЯ.

Дія та сама.

Тюрма, — Василь в кайданах.

Василь. Зарізали Якима моїм ножом, а мене без пожа. Ох тяжка неволя, а ще тяжший її кінець. Тіло моє має повиснути на мотузї. (З розпучкою) За що? Чи виноватий я хоч одробинку за смерть доброго Якима? Боже праведний! Ти знаєш мою душу, Ти по правді судиш людей, осуди й мене, Предвічний Боже! Вирви мене всемогучою рукою із сих кайданів, дай мені прожити на білому світї. Не дай моїм ворогам тішити ся моею огидною смертю. (задумує ся). Марійко моя, Марійко. За що нас Бог так тяжко покарав? Чи сподівала ся ти, що твого милото вітер на шибеници буде колисати?... Працай, мила, я не-

винуватий (плаче). Господи, наверни душу, яка відкрила би злочин Гарасимового гадючого гнізда. То його справка. Боже, ти знаєш, що то його, і я вірю, що ти не пустиш безкарно невинної крові Якіма. Я вірю, що твоє Всевидюче око все видить, все знає. Ні, я не згину від руки ката, — а може... Най буде Твоя сьвята воля (молить ся).

Заслона спадає.

ВІДСЛОНА ЧЕТВЕРТА.

Дія та сама.

В хаті Якимихи, Настя, Гаська, Марійка.

ЯВА 1.

(Настя і Марійка сидять та думають, входить Гаська.)

Гаська (Входячи). Здорові були, свахо, тай ти дитинко.

Настя. Дай вам, Боже, здоровля, сусідко, що хоч ви за нас не забули; з нудьги витримати не можу, а з Марійки не маю потіхи. Марніє тай марніє, як сцошена цвітка.

Гаська. Та якжеж би в сусідстві могла я за вас забути? Наробив вам горя Василь, тай його, каже старий, що засудили на шибеницю; десь не задовго мають повісити того розбійника.

Марійка (зриває ся бліда: до себе). Що я чую... Василя на шибеницю... (до Гаськи). То брехня, Гасько, Василь нічого не винен, його не повісять (падає на лаву).

Настя. Якби не винен, то не засудилиби. Злодій, розбійник, кат лютий, а його ніж що мав робити коло тата? Пани не дурні, знають, що роблять.

Гаська. Алеж вона, кумо, помарніла, Господи, змилуй ся. Не гризи ся Марійко, розбійника повісять, тобі легше буде. Десь

саме тогди зробимо тобі весіле. По що нудити світом за оприпком?

Марійка. Я його не забуду, Гасько, хотьби ви мені що говорили, я пропаду разом з ним.

Гаська. Ей, так зле не буде; коби ви повінчали ся з нашим Грицьком, за все забудеш, і любити меш його. Він тепер такий гарний, як панч з міста, а, я, любонько. От зараз надійде мій старий, та умовимо ся.

Марійка. Пронала моя любов (тяжко віддихає). Жите мені тепер не миле, не маю для кого жити. Утоплю ся, ей-Богу, утоплю ся.

Настя. Забудь, дитино, лихо, кинь журбою об землю, знай, що ти маси доглянути мене на старі літа, в могилу зложити і за мою грішну душу справити, сорокоусти (плаче).

Марійка. Не плаче, мамо, для вас все зроблю, бо я ваша дитина, коби вам було добре, а я буду по світу тягатись мов тїнь, ні жива ні мертва.

Настя. Нич — тільки йди за Грицюня, забудеш за все, і будем всі щасливі.

Гаська (зазирає в вікно). Вже йде мій старий, та зараз поговоримо про сватанє.

ЯВА 2.

Входить Гарасим, Частя, Гаська, Марійка.

Гарасим (входячи). Ну, рахувати, свахо, я вже порадив ся з Грицьком і у священника проворудовав. Вінчанє наших дітей відбуди ся за три неділи. Завтра підемо до духовного на протокол.

Настя. Підемо, (похитус головою) якби то мій небожик був жив, то і весіля булоби веселе, а так, Господи милий, люди гуляти муть, а ми з Марійкою плакати.

Гарасим. А хтож, рахувати, винен небіщикови, що приймив опришка до хати! Якби він був добрий, яб не прогнав його.

Марійка. Він таки не винен тому, хочби ви казали, куди хотіли. Я таки знаю, що він не вбив небіщика тата. Він тогди був з кіньми на полі (зітхає тяжко).

Гарасим. Йому було ще лише тринадцять літ, а вже пори-вався на мене з сокирою; але я вибив добре, тай на тім скінчи-ло ся.

Настя. Осиротив він нас, воріг, осиротив. Бог би йому за-платив з високого неба.

Гарасим. Шпурок заплатить, свахо, суд, рахувати, спра-ведливий.

Марійка. Бог милосердний не допустить до того, щоб він за дармо гинув. Моє серце чує, що його не повісять, а якби він вернув ся перед нашим весілем, то я таки за Грицька не піду, хочби що було.

Гарасим. Говори ти своє; мертві з гробу не встають, а лю-ди з під шибениці не втікають. Василь пронав, так йому нале-жить ся рахувати, а ви, свахо, лагодьте ся на весіля, порадьте ся всі три, кого в старости, кого в дружби брати, а я, рахувати, з Грицьком постараюсь о решту (виходить).

Заслона спадає. — Кінець четвертої дії.

ДІЯ V.

Сцена, дорога за селом, по боках верби, Панько Притула.

ЯВА 1.

Входить панько з палицею, потикає ся, паде на землю, стогне.

Панько. Ні, не піду даліше, кольки вмагають ся, ой, ой, млоїть у грудях, коби хоч надійшла жива душа, аби не взяти на той світ з собою Гарасимових гріхів. Ой, ой, таки умру (пробує встати). Не встану, не піду. Боже, на що я таїв, а тепер невинний чоловік пронаде, окаяний я, окаяний... (дивить ся в сторону). Хтось іде — Слава Богу (піднімас ся сидички, дихає тяжко). Розкажу, все розкажу, а тогді Бог най діє зімною, що його ласка.

ЯВА 2.

Гершко і Панько.

Гершко з гнялкою в руках входить на сцену, глянувши на Панька, приходить ближше і каже:

Гершко. А що там робиш, міяк? Що в тебе неділі? сидить в холоді як пан.

Панько. Ой паную, паную, Гершку, ходи но ближше.

Гершко. То ви, Паньку? Що з вами- Ви слабий? та виж не есте богато горіфку, я знаю.

Панько. Умираю, коби кранлю води хто подав.

Гершко. В мині води нема, я маю горіфку (приступає до

Панька, подає фляшку. Панько кушає, а покріпившись говорить):

Панько. Слухай, жиде, біжи в село, скажи людям, най біжуть до мене, (стогне) я скоро вму, а маю де що важного сказати (стогне).

Гершко. Ну, кажіть мені, а відтак я їх закличу.

Панько. Тобі самому не скажу, може хто другий надійде.

Гершко. Най буде так. Онде йдуть оба вартівники.

Панько. Слава Богу, що йдуть.

Гершко. Я буду йти гет.

Панько. Підожди і ти, не завадить.

АВА 3.

Панько, Гершко, Семко, Іван.

Семко. Славайсу Христу... а вам що Паньку?

Панько (стогне). Слава на віки, Спасибіг, що надійшли.

Семко (до жида). Він умирає.

Гершко. Ну, ну, він мені казав, що буде вмирати, він хоче вам щось сказати.

Іван. Що скажете, Паньку?

Панько (стогне). Слушайте, люде, тай ти, Гершку, я вмираю, а маю на душі тяжкі гріхи, ви послухайте і зробіть то, о що вас прощу, а ви Іване запишіть мої слова.

Гершко. Ну, кажіть, бо я не маю часу.

Панько (говорить, Іван пише). Гарасим Дерун, теперішний вїйт, при моїх очах, удусив свою першу жінку Олену. Мені грозив і платив, аби я не видав його злочину. Жінку поховали. Його син, Грицько Дерун, зарівав Якіма Багрія, стояв над труном з пожею у руках, коли несподівано застав я його при злочині, вийшовши з за плота під отими вербами. Там погіб Яким із

рук Грицька. Грицько там зараз дав мені десятку, аби я мовчав, і казав мені, що ніж украв у Василя з під Якимової комори. Грицько все по троха платив мені, аби я про се мовчав.

Семко. Ото покаяніс! Чуєте, а Василя завтра вішати мають за Якіма... Війте ся Бога!

Панько (стогне). То ще не все, люди добрі. Грицько казав мені, що Гарасим дав Гершкови 200 ринських і фіру збіжа, аби Гершко зглядив Василя Смирного.

Жид (поглинусь, трясє ся). Ну, і що?

Іван. Я видів, як Грицько завозив до корини новен віз міхів.

Семко. Так, туди стежка в горох! Гарасим конче наважив ся посісти Якимів масток.

Гершко. Так, біме так. Правду сказали, пані Семку, він хотів Василь убити, аби він не був зсть Якіма... а я його не слухав, біме ні...

Панько (стогне). Чи ви все списали, Іване, що я говорив?

Іван. Так, Паньку, все.

Панько. Піднишіть мене, Семене, а я зроблю хрест святий.

Семен (підписує, дає Панькови, Панько робить значок і каже):

Панько. Хвиля мого житя рве ся. Незабавки стану перед Найвисшим судисю, а тепер присягаю перед Богом і перед вами, що я говорив вам саму чисту правду (цілус хрест на зложені пальці). Біжіть же всі три до міста, ратуйте Василя. Мене лишіть тут, най спокутую свої гріхи, нім Бог покличе мене до себе. Працайте.

Семко і Іван. Ней Бог простить.

Гершко. Чуєте, Панько, аби ви не вмерли, бо я би мав кльопіт. (Панько лежить і стогне, другі відходять).

Заслона спадає.

ВІДСЛОНА ДРУГА.

Дія та сама.

На сцені публиця, Василь скований стоїть, гайдуки стоять коло него, священник розмовляє з Василем, кат стоїть на заді, лікар і жандарм. Судия на переді з паперами в руках читає.

Судия. Силою декрету Високого Трибуналу, ти Василь Смирний, за замордоване Якіма Багрія, яко убійник першої стенини, мушиш днесь в сій годині прийняти кару смерти через повішенє. Чи маєш що еще сказати? За десять хвиль кінчить ся твоє житє.

Василь (рознучливим голосом, умліваючи) Я не винен, я не вбив Якіма (паде, гайдуки підтримують його).

Лікар (ловить його за руку).

(Василь прийшов до себе).

Судия. Чи маєш що сказати?

Василь (звертаючи очи до неба). Бог свідок, що я не винен.

Судия. Готово, починати егзекуцію.

Кат (прискакує з заду до Василя, завязує хусточкою очи, Василь дрожить і ридає).

Василь. Боже, поклич на суд Твій праведний того, хто убив Якіма (за дверми чути міцний стукіт).

Василь (клякає і говорить). Господи, прийми мою душу, Ти все знаєш, Твій суд є праведний.

Жандарм (отвирає двері, в дверех показує ся жидівська голова, Гершко подає жандармови папір і кричить).

Гершко. Не вішайте йому, проше вас!...

Жандарм (замикає двері, дає судії папір, судия переглянувши, говорить до жандарма):

Судия. Пусти жиди сюди.

Василь (здрігнув ся, встає на ноги).

Кат (ладить шнурок і дивить ся на годинник).

ЯВА 2.

Жандарм пускає жидка, за ним пхають ся Іван і Семко.

Жандарм. Вам не вільно.

Іван і Семко (голосно). Ми свідки.

Судия. Пустити їх.

Кат (закладає шнурок на шию Василеві).

Василь (здрогнув ся і застогнав).

Гершко (голосно). Ай вай, проше вас не вішайте йому.

Судия (до ката). Здойміть петлю.

Кат (здіймає).

Судия (до Гершка). Хто се писав?

Іван (весело). Я прошу, ясного суду.

Судия. Хто се диктував?

Іван. Панько Притула.

Судия. Де він?

Іван. Умирає.

Семко. Він присягнув на се письмо перед Богом і перед нами, і підписав ся святим хрестом.

Гершко. Проче вас, пані сендзі, я сам присягну, зараз перед рабіном, що війт Гарасим Дерун, заплатив мені 200 ринських і 10 кірців збіжа, аби я сей Василь, що тут той пан хотів йому вішати, зі світа зглядив, але я не послухав, біме ні.

Судия (до жандарма). Принесіть, що треба до присяги. (до ката). Розвяжіть арештованому очи.

(Кат розв'язує, жандарм вибігає).

Василь (дивить ся сердечно на свідків, потім звертає очи до неба говорить) Боже, дякую тобі, що ислухав мою просьбу (заплакуєсь).

Судия (до Василя) Успокойтесь.

Жандарм (Вбігає, кладе на стіл дві свічки, хрест і тойру).

Судия (сїдає при столї і пише, потім кличе Семка і Івана. Ті присягають по тихо).

Судия Піднівить ся. (Оба підписують. Відтак кличе Гершка, Гершко з шапкою на голові присягає на тойру.)

Гершко (звертає ся до Василь і кричить). Слухай Василь, вїйтів Грицько украв твій ніж з під комори і зарїзав Якіма.

Судия. Так визнають сї свідки. Чи ти чув або знав що про те, Василю?

Василь. Ніч не чув, ніч не знав, перший раз чую.

Кат (кидає шнур на землю).

Василь. Се уяло на мене мов грім, Бог свідком. Я любив покійного Якіма як рідного батька, а він мене як сина. Я мав бути його зятем, а Деруни були зависні, хотїли доконче висватати Якімову дочку за Грицька, аби посїсти Якімів масток.

Судия. Доволї. В силу визнань Івана Топора, Семка Налисника і Гершка Гезенштайна, під присягою і на підставі документа підписаного Паньком Пригулою, звільняю тебе Василя Смирного від великої судової карі, за смерть Якіма Вагрія.

Василь (тухає з радості ногами, гайдуки розковують його).

Судия (до жандарма). Чимскорше представте менї тут Гарасима Деруна і його сина Гриця.

(Жандарм виходить, а Василь кидає ся на шию Іванови, цілує його).

Гершко (підскакує і кричить). А видни, не повісили тобі, Василю.

Семко. Біжи, Василю, чим борше до Якімихи, бо завтра Грицько повинчас ся з Марією. (Всі виходять).

Заслона спадає.

ВІДСЛОНА ТРЕТА.

Дія та сама.

В хаті Якимихи при столі сидять свахи і плетуть вінці, у куті скрипник. Коло кухні порасе ся мати і кухарка, на боці сидить заплакана Марійка, дружки коло неї жебонять.

Перша сваха. Грайте, музики, я засьпіваю гуцульської.
(сьпіває, музика грає, свахи плещуть в долоні).

Така наша Марусенька,
Така веселенька,
Та як у тій Чорногорі
Вода студенька.

Друга сваха. Не такої сьпівайте, кумко (сьпіває).

Через річку гребелька,
Нема мого Василька,
Гучу, кличу, не чує
Нехай здоров почувє.

Ой васильки мої,
І Василь при мені,
Ой сій Богу, присяй Богу,
Сподобав ся мені.

Ой Василю, Василю,
Сорочичку ушню,
Без ковніра, рукавця,
Для Василька молодця.

Ой Васильки мої
І Василь при мині,

Ой ей Богу, присяй Богу,
Сподобав ся мені.

Марійка (хлипає).

Настя. Чого шльохася, нагадала шибеника, він учера нотами землю поблагословив.

Всі: регочуть ся, (Марійка плаче).

Друга сваха. Мені, чусте, таки здає ся, що Василь за дармо загинув. Він милосердний був парубок.

Настя. Сьнівайте, свашки, якоїсь інакшої.

Трета сваха (зачинає, другі сьнівають):

Бідна пташина невеликая,
Що по гиленці скаче,
Дурна дівчина та не розумная,
Що за гультаєм плаче.

А засьнівайте-но ви що, дружки.

Дружки (сьнівають).

Зеленая рута, жовтий цвіт,
Не іду за тебе, іду в світ,
Та й ропушу косу по плечу,
Нераз гірко, тяжко заплачу.

Ой деж ти, мій милий, почувш,
Що ти мого плачу не чуєш?
Бодай тебе, милий, Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав.

Зеленая рута, чорний пень,
Бодай ти ся нудив піч та день,
Бодай тебе милий, Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав.

Марійка (плаче).

Настя. Такої дружечки, такої.

Перша сваха. Буде нам сумної, Марійка полюбить Грицька, або йому що за брак? Засьпівайте сеї:

Кажуть люди, що я лиха,
А я є Грициха,
Я в поли ся наробила,
Йду до дому тиха.

Ой, Грицихо, буде лихо,
Буде тя Гриць бити,
Тай не буде кому бідну
Тебе боронити.

Марійка співває з дружками:

Чи я в батька н едитина була,
Чи я в батька не дитина була,
Хотять мене повінчати
І сьвіт мені завязати,
Така доля моя, гірка доля моя.

Чи нема вже річеньки утопить ся мені,
Чи нема вже кращого полюбить ся мені?
Були річки, повсихали,
Були красні, повмирали,
Така доля моя, гірка доля моя.

Трета сваха (заглядаючи через вікно). От приїхали свати, засьпіваймо ще оттакої: (Всі співвають, Марійка плаче).

Ой забреніли ковані вози на дворі,
Ой заплакала Марусі мати в коморі,

Ой не плач, не плач моя матінко за мною,
Не заберу я всього добра з собою.

Покину тобі свої слідошки на дворі,
Покину тобі свої слізоньки на столі,
Покину тобі нахуче зілс в городі.

ЯВА 2.

Входить Гарасим зі сватами, Гаська і Грицько по весільному убраннї, музика встє і грає на вїват.

Свахи і дружки. Вїват! Вїват! Вїват!

Гарасим. Добрий день, рахувати, дай, Боже, рахувати, многая лїт сваєї Настї, молодятм, свахам і дружкам і всїм, рахувати вїват (кашляє).

Всї кричать: Вїват! Вїват! (Марїйка плаче).

Гарасим (до Настї). Пора до шлюбу, кумо свахо, рахувати, в мене не таке весїле як тут, рахувати, альбовсм вїйти повїздили ся з цїлого повяту, пнсарі, цїла гміна, рахувати стоїть на оборі, подайте хлїб та сїль, благословїм дїти, та най, рахувати, їдуть до церкви.

Гарасим, Настя і Гаська сїдають на ослін, староста подає хлїб і сїль всїм на колїна. Грицько їде по Марїйку, тягне за руку і каже:

Грицько. Вставай, ходи, нема часу.

Гарасим. Клякай, рахувати.

За дверми гуркіт, на сцену вбїгає жандарм, за ним вартівники, **Василь** і Гершко.

Жандарм. Гальт!... Іменем права і бефелю з Прокуратурії, арештую Гарасима Деруна за убійство першої жінки і Грицька Деруна за замордоване Якіма Багрія.

Свахи і дружини. Господи милій, а се що?

Гарасим опускає хліб і сіль на землю, встає, Грицько глипає на всі боки.

Гарасим. Альбовсем, рахувати ту причину, весіле пане вах-майстер, мій Грицько, рахувати....

Жандарм (стукнув гвером). Подайте руки!

Кусе обох до куци, Гарасим вириває ся, Іван і Семко придержують.

Жандарм (кричить). Послуху!

Марійка стоїть і радо дивить ся поміж люди на Василь а Василь на неї. всі стоять тихо.

Жандарм (до скованих). Вперед!

Арештовані виходять, жандарм за ними.

Марійка і Василь приходять до себе і кидають ся в обійми, плачуть з радості.

Настя. А се що?

Іван (до Насті). Василь вольний, Багріїхо, то Грицько зарівав небошика Якіма.

Іван. Благословіть сі молодята, Насте.

Всі. Най Бог помагас. (Марійка і Василь клякають перед Настею).

Настя. (протягає над ними руки). Най вас Бог благословіть, мої дітоньки.

Гершко (підскакує, затирає руки і кричить). Файний жінку будеш мати, Василю.

Заслона спадає.

К О Н Е Ц Ь Ш Т У К И.

ДРАМАТИЧНІ КНИЖКИ

котрі можна набути в

Українській Книгарні

850 Main St.

Winnipeg, Man.

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

Аматорський театр, підручник для культурно-просвітних організацій та аматорських кружків	25ц
Американець, веселий образ з життя народа зі співами в 3-ох діях. — Папи-сав Мет. Рус	15ц
Базар, пєса на 4-ри розділи. В. Винниченка	25ц
Батраки, драма в 4-ох діях, малюнок з робітничого життя, переробив з росій-ського Ф. А. Костенко	35ц
Безталанна, драма в 5-ох діях, Івана Тобилевича	25ц
Блудний Син, образ з життя наших виселенців в Америці в 4-ох актах зі спі-вами, Є. А. Луцика	25ц
Бондарівна, драма в 4-ох діях Івана Тобилевича	20ц
Бувальщина або на чужий норовай очей не поривай, комедія в одній дії, Ве-соловського	20ц
Бурлака, драма в 5-ох діях, Ів. Тобилевича	35ц
В долині сліз, драма з робітничого життя Єл. Карпенка	30ц
Великий молох, пєса на 3 розділи В. Винниченка	50ц
Верховинці, драма в 3-ох актах, О. Корженьовського	30ц
Вертеп, сценічна картина для колядників, Є. Луцика	5ц
Веселі Полтавці, комедія з життя полтавських Українців в 3-ох діях зі співа-ми і танцями, К. Н. Мирославського	30ц
Виворожила, комедія в 1-ім акті Є. Луцика	20ц
Вихованець, народна комедія в 3-ох діях зі співами і танцями Я. Ялчука	25ц
Вихрест (в чаду кохання), драма в 5-ох діях зі співами і танцями Козич-Уманської	35ц
Власна хата, прольог, Ярослава Марченка	10ц
В неволі темноти комедія з життя наших виселенців в Америці, в 3-ох діях, Є. Луцика	25ц

Военна любов, жарт на одну дію, О. Бабія	10ц
В кігтях розпусти або над безоднею пропасти, в 5-ох діях	35ц
В Галицькій неволі, драма в 5 діях зі співами і танцями	30ц
Гей на Івана, гей на Купала, оперетка в 1-ій дії, Н. Федисева	15ц
Глитай або павук драма в 4-ох діях, М. Л. Кропивницького	45ц
Гостина св. Николая, драматична гра в 4-ох виходах, Є. Калитовського ..	10ц
Дай серцю волю, заведе в неволю, драма в 5-ох діях, М. Кропивницького	40ц
Два домики і одна фіртва, комедія в 1-ій дії, Льва Лотоцького	15ц
Дві жертви за вірну любов, драма в двох діях, з чотирма відслонами, Павла Дудака	40ц
Двоє, драматичний малюнок на одну дію, Гавриїла Кобзара	10ц
Дівочі мрії, трагі-комедія в 6-ох відмінах, Семена Ковбля	20ц
Добрі діти, образ з життя американських школярів в 3-ох діях П. Каїма	15ц
Душогуби, драма в 5-ох діях, І. Тогобочного	35ц
Душогубка, драма в 4-ох діях, Т. Трушевського	30ц
Дядько Тарас, діточий сценічний образець з життя Шевченка на 1. дію ..	15ц
Дячиха, комедія в 4-ох діях, Т. С. Суліми	35ц
Єврейський розвод, драма в 5-ох діях, Л. Суходольського	35ц
Живий мертвець, жарт на одну дію, Гавриїла Кобзара	25ц
Жидівка Вихрестка, драма в 5-ох діях, П. І. Тогобочного	50ц
Живий труп, драма в 6. діях Л. Толстою	40ц
Доки сонце зійде, роса очи виїсть, драма в 4-ох діях	30ц
За друзя своя, драма в 5-ох діях, В. П. Товстоноса	40ц
За Немань іду, оперета в 4-ох діях, В. Александрова	20ц
Запорожець за Дунаєм, чудова оперетка в 3-ох діях, з хорами і танцями	25ц
Запорожський влад, комедія-оперета в 3-ох діях, Ванченка Писанецького	20ц
Земля, драма Єлисея Карпенка	30ц
Едельвайс, для сцени написав Єлисей Карпенко	15ц
Зоря нового життя, комедія в 4-ох діях, А. Ф. Кащенко	30ц
Іцко Сват, комедія в 1-ій дії, Із. Трембіцького	10ц
Капраль Тимко або що нас губить? Народна м'єльдрама в 5-ох актах, І. Мидловського	20ц
Кара за гріх, сумний образ з життя народа в 3-ох діях, написав Свій	35ц
Катерина (мужичка) драма в 4-ох діях, Ванченка-Писанецького	30ц
Козацьке сватанє на 3 дії	25ц
Кохана в мішках (Різдвяна ніч) водевіль в 1 дії зі співами (після Гоголя)	
С. Комишевацького	30ц
Княгиня Любов, в 3-ох діях	30ц

Між бурливими філями, в 4-ох діях	35ц
Мазепа, історична драма в 5-ох діях С. Комишевацького	35ц
Майська ніч, комедія в 3-ох діях Т. Устенка-Гармаша (після М. Гоголя)	30ц
Манігура, комедія в 1-ій дії зі співами і танцями, Я. Майданіка	15ц
Маруся Богуславка, побутово-історична драма в 5-ох одмінах, М. Старицького. — Ціна	50ц
Мати наймичка, драма в 4-ох діях І. А. Тогобочного	25ц
Між двох сил, драма на 4 дії, В. Винниченка	50ц
Монольоги ч. 1.	20ц
Монольоги ч. 2.	20ц
Монольоги ч. 3.	20ц
Мужики аристократи, народний образ в 2-ох діях	15ц
Марусина Ялинка. Різдвяна песенка для дітей	15ц
Мандрівник, в 1 дії	25ц
Ми і Вони, в 2-ох діях	35ц
На відпуст до Києва, комедія в 3-ох діях, П. Стеценка	30ц
На сіножаті, жарт на одну дію, Л. Яновської	25ц
На старості літ, образ з життя народу в 1-ій дії, І. Я. Луцика	10ц
Настоящі, комедія в 1-ій дії, О. Бобикевича	20ц
На тихі води на ясні зорі, сценічний образ з життя народу в 4-ох діях, написав Володимир Держирука	25ц
Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Усценізував Карпенко Карий (Тобилевич) після поеми Тараса Шевченка	20ц
Недолюдки, бувальщина в 3-ох діях, Ванченка-Нисаецького	30ц
Не клени, образ з життя народу в 1-ім акті, Романа Сурмача	10ц
Нещасне коханє, драма в 5-ох діях, Манька	40ц
Не повело ся, фарса на одну дію зі співами і танцями, Д. Крещаловського	10ц
Ніч під Івана Купала, драма в 5-ох діях зі співами і музикою, М. Старицького. — Ціна	50ц
Ой, не ходи Грицю, та на вечерниці, народна драма зі співами в 5-ох діях, М. П. Старицького	30ц
Орися (В каламутній воді), малюнки з міщанського життя в 4-ох діях, А. Ф. Володського	25ц
Ох! не люби двох! оперета в 3-ох діях, А. І. Нагоряньського	25ц
Перед Бурею, в 4-ох діях	35ц
Підгіряни, в 3 діях	50ц
Панна штукарка, жарт на 3 дії, А. Ф. Володського	30ц
Пан писар, штука в 3-ох актах, написав Г. Г. Г.	20ц
Пан Штукаревич або okazія якої не було, діалект сцени на 2 дії зі співами С. Е. Зіневича	35ц
Пекло в хаті, образ з життя народу в 1-ім акті, Романа Сурмача	15ц
Перший голова Ревкому фарса на одну дію, знедавно минулого, Ле-ле	10ц
Перший горальник, фантастична картина в 3-ох діях, написав Л. Лопатинський (на основі казки Льва Толстого)	40ц
Пімста Жидівни або чортове кубло, драма в 5-ох діях, зі співами і танцями, А. І. Козич-Уманської	40ц
Пімста за кривду, драма в 5-ох діях зі співами і танцями, В. Г. Казанівського. — Ціна	30ц

Після равту, фарса на одну дію, Ле-Ле	10ц
Повернув ся із Сибіру, драма в 5-ох діях, Л. Яновської	35ц
По ревізії, етюд в 1. дії, Марка Л. Кропивницького	20ц
Пошились в дурні, комедія оперетка в 3-ох діях, М. Л. Кропивницького	35ц
Прадеда все горою, образ з життя нарда зі співами в 3-ох актах Р. Сурмача	25ц
Прометей, драматичний уривок Й. В. Гетого (переклав М. Слабінський)	15ц
Простак або хитрощі жінки перехитрені москалем, комедія в 1-ій дії, Василя Гоголя. — Ціна	20ц
Самопалка, картина з революційного життя на Україні в 2-ох діях В. Шопін- ського. — Ціна	35ц
Сатана в бочці, комедія зі співами в 1-ім акті	10ц
Сватане на вечерицях, в 1 дії	10ц
Сватане на Гончарівці, оперета на 3 дії, Грицька Квітки-Оснопяненка ..	35ц
Сверуха Євдоха, образок сценічний в 3-ох діях	20ц
Сверуха, комедія в 3-ох діях Л. Донатинського	25ц
Свідки, сценічний жарт на одну дію, Миколи Курцеби	15ц
Соколики, комедія в 4-ох діях, Григорія Цегалинського	35ц
Страйк, сценічний образ з життя хліборобів в Галичині в 3-ох діях, написав Н. Струтинський	20ц
Страйкер, образ з робітничого життя на одну дію Л. Райнголд	15ц
Тарас Бульба під Дубном, драма в 4-ох діях, К. Вапченка-Писацького	35ц
Тато на заручинах, міщанська пригода в 1-ій дії, Григорія Григорівича	10ц
Терновий вінок або жертви царизма, драма на 4 дії, В. Сиротенка	50ц
Так вам треба, в 1 дії	25ц
Трійка гільтаів, комедія в 5-ог діях зі співами і танцями, М. Нестроя	35ц
Украдене щастє, драма з сільського життя в 5-ох діях, Ів. Франка	25ц
Халепя, жарт з артистичного життя на одну дію	20ц
Хата за селом або Циганка Аза, драма в 5-ох діях зі співами і танцями, І. К. Галісевича	50ц
Хмара, в 5-ох діях зі співами і танцями, А. Л. Суходольського	40ц
Хоч раз його правда, штука на одну дію, Гр. Марусина	10ц
Хто винен, драма в 3-ох діях, Остапа Леся	15ц
Фавст, трагедія Й. В. Гетого	75ц
Червона свитна комедія в 4-ох діях, В. Держируки	20ц
Цар Микола Третий у Нью Йорку, комедія в 3-ох діях	40ц
Циганка красавиця, комедія в 3-ох актах, Гр. Г. Солодковича	25ц
Цясливий край, жарт на одну дію Грицька Коваленка	15ц
Як вони женихали ся, жарт на одну дію, А. Володського	25ц
Як ковбаса та чарка, то минеть ся й сварка, комедія в 1-ій дії, М. П. Ста- рицького. — Ціна	20ц

Ukrainska Knyharnia
850 Main St. Winnipeg, Man.

Пишіть еше днесь по цінник
Висилкового Дому
Музичних Інструментів

Українська Книгарня висилає кождому на жаданє даром. — Маємо заступництво першорядних чеських та заграничних фабрик.

СКРИПКИ.

Богато людий знає, чим в музиці суть скрипки. В нас отримаєте скрипки лише з найліпшого матеріалу, найкраще зладжені, через найбгілїйших в тім ремеслі "майстрів" артистів. Базарові без вартісні скрипки і інструменти взагалі не держимо на складі.

Правдиві Італійські і Сицилійські гітари, Мандоліни Бандури,
і крайові Балалайки.

КЛЯРНЕТИ

Наші імпортовані клярнети суть найновїйші і найлутших моделїв вироблені найпрактичїйшими майстрами.

Не треба тяжко дуги і за чистий голос не фалшивий гварантуємо.

Правдиві Оригінальні Віденські Гармонїї

Виріб світової фірми
Ф. ГОХГОЛЬЦЕР, ВІДЕНЬ.

Найсолідїйший ручний виріб!

Чистий міцний голос, повна гарантія. Всї гармонїї можна тримати на рамени на паску.

Перекопайте ся, пишіть за нашим Великим Ідострованим Цїнником або приходїть до нас на адресу:

Ukrainska Knyharnia
850 Main St. Winnipeg, Man.